

Solidaarisuuden siteitä, viipurilaisuuden voimaa

Viipurilainen iltapäivä 24.11.2011, Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura
Heidi Grönstrand

Kersti Bergroth

- syntyi Viipurissa 1886
- Karjalaan sijoittuvat mm. esikoisromaani *Aptit* (1911) sekä näytelmä *Anu ja Mikko* (1932)
- Kirjoitti suomeksi, ruotsiksi, antrean murteella (saksa, englantia, italia)
- *Nuoren lotan päiväkirja* ilmestyi sekä suomeksi että ruotsiksi (1940; *En ung lottas dagbok*)

Nuoren lotan päiväkirja vain muutamia kuukausia jatkosodan päättymisen jälkeen. Se on nimensä mukaisesti päiväkirja, kronologisesti etenevä, luonnosmainen esitys nuoren, sotasairaalassa toimivan Telman tunnoista tammikuun lopusta maaliskuun alkuun. Merkinnät loppuvat muutamia päiviä ennen talvisodan loppua. Teos seuraa Bergrothin Eeva-kirjojen myötä tutuksi tullutta tyttökirjan muotoa, ja tuttua on myös se, että siitä on olemassa ruotsinkielinen versio, kuten suosituista, nimimerkillä Mary Marck ilmestyneistä Eeva-kirjoistakin.

Karjalaisuus ja erityisesti viipurilaisuus on tärkeässä asemassa. Tosin se, että päähenkilö Telma on kotoisin Viipurista selviää vasta siinä vaiheessa, kun Viipurin menetys on lähellä ja Telma palaa rakkaan koti-kaupunkinsa herättämiin muistoihin. Viipurin kohtalon, menetyksen seuraaminen on kuitenkin koko Suomen yhteinen asia: ”Me tiesimme, että koko Suomi istui sillä tavalla, tuntien yhteisen surun ja yhteisen yhä korkeammalle nousevan rakkauden.”

Myös siinä sotasairaalassa, jossa Telma työskentelee lottana, viipurilaisuus on läsnä, kun sairaalaan tuodaan rintamalla loukkaantuneita sotilaita - heidän joukossaan viipurilainen Antti Reijonen. Reijonen on nopea ja sujuvasanainen. Rintamakokemuksia hän välittää niin elävästi, että Telma kokee näkevänsä tapahtumat kuin näyttämöltä. Reijosen kanssa Telma myös jakaa Viipurin menetyksestä aiheutuneen surun. Telma myöntää, että Viipurista on vaikea puhua, mutta Antti Reijosen kanssa ei tarvitsekaan puhua. Viipurilaisina he ymmärtävät toistensa tunteet ilman sanoja.

Sotasairaalan henkilögalleriaan kuuluvat myös mm. Antti Reijosen sokea vaimo Maire, viipurilainen nimettömäksi jäävä evakuoitu nainen, mustalaishahmo Valtonen ja runebergiläinen sotilas Reino Alamaa. Koolla on ikään kuin Suomi pienoiskoossa. Isänmaallisuuden juonne vahvistuu entisestään sen myötä, että Telman muistiinpanot vilisevät viittauksia suomalaisen kirjallisuuden 1800-luvun monumentaalihahmoihin, Runebergiin, Lönnrotiin, Topeliukseen ja Kiveen ja heidän teoksiinsa. Telman päiväkirja myös loppuu otteeseen Topeliuksen Maamme-kirjan runosta Aamulaulu: ”Kuin kukkaranta aamusella /Herjäjä uuteen aikaan!”

Nuoren tytön päiväkirjaan rakentuu vahvasti ajatus siitä, että kaikesta menetyksestä voi kuitenkin seurata uusi aika ja parempia ihmisiä. Toiveikkuuteen viittaa myös romanssi Telman ja hänen jo kerran hylänneen sulhasen Hanneksen välillä, joka tuodaan siihen sairaalaan, jossa Telma työskentelee. Bergrothin viesti on selkeä: yksityinen onni on isänmaanrakkaudenkin perusta.